

Polazim od svojih **korijena** i idem dalje, u svijet

INTERVJU VODILA: Ana Stjelja

Poštovana Ana, bavite se književnošću, filozofijom, sociologijom, pedagogijom, uređujete svoj blog, jednom rečju okupirani ste intelektualnim radom usmerenim ka kulturno i duhovno osvešćenom društvu koje bi trebalo da pomera neke granice i donese neke pozitivne promene. Koliko danas književnost, filozofija i kulturno pregalništvo zapravo imaju uticaja u društvu i kako se po Vama taj uticaj manifestuje (ili bi trebalo da se manifestuje)?

Poznato nam je da velike stvari neće biti prepoznate od strane velike količine ljudi, bar ne u početku. Jedna od pojava koja bi mogla biti predmet istraživanja jeste duhovno, a kroz to

i nazadovanje na bilo kojem polju razvoja jednog društva, s tim da mene najviše zanima upravo ovaj aspekt. Pa da uradim jedno poređenje – poput razmaženog derišta od tri, četiri godine, većina stanovništva dopušta sebi da traži, da zahtijeva, da ljenčari, da – da se prosto izrazim – ne sprema krevete, ne pere zube, ne jede zdravo nego samo slatkiše – dakle, sveopšte vaspitno, a zatim i obrazovno rasulo pogodilo je našu regiju. E sad, iako jeste velika većina dopustila sebi da se ponaša kao pripadnik necivilizovanog društva, ostaju oni sa kojima se može raditi, koji rade i koji zastupaju predstavnike svega onog za šta su se naši preci borili i ostavili nam u kulturnu baštinu. Naš zadatak je da svo to blago nježujemo i unaprijedimo, a zatim da se sklonimo u stranu i

prepustimo nastavak priče onima koji dolaze poslije nas.

Osnivač ste Udruženja za promovisanje kulture i mišljenja „Sofija“ koje nastoji da na jedan zanimljiv i inovativan način približi filozofiju publici, ponajviše mladim generacijama. Kako ste došli na tu ideju i šta su bili Vaši primarni ciljevi koje ste sebi postavili prilikom osnivanja ovog Udruženja. Kako ste zadovoljni reakcijom u svojoj sredini (i šire) i koje su to aktivnosti koje je Udruženje do sada sprovelo, odnosno šta biste izdvojili kao najznačajnije postignuća do sada?

Udruženje „Sofia“ je nastalo kao rezultat moje potrage za saradnjom i ljudima sličnih ili istih interesovanja, a ponajprije jer sam odmah u startu željela da se bavim izdavačkim radom, publikacijama i posvećivanju naučno-istraživačkom radu o temama koje su u mom filozofskom radu bitne. Eho na koji sam naišla je bio raznovrstan, ljudi iz različitih centara, sa fakulteta, ustanova, zaista imaju razumijevanja za određene probleme u društvu kojima se treba posvećivati i ova, naučna i stručna pažnja, ali organizacije i institucije koje funkcionišu samo na osnovu plaćenih doprinosa za rad na teme i probleme za koje im neko naredi da se njima bave, koje su profitabilne ili jednostavno “imaju prođu”, nisu bile zainteresovane, te sam odlučila da je najbolje da preuzmem stvari u svoje ruke i da nastavim, polako ali sigurno na svom putu približavanja vrijednostima i ciljevima koje smatram da jedan intelektualac, po oprijedjeljenju filozof, treba da posjeduje.

Nema ničeg inovativnog u bavljenju naučnim radom koji ste odabrali da bude vaš poziv u životu. Inovativno može biti jedino to što nisam dopustila da postanem dio krda koji smatra da jedna profesorica treba da nakon dvadeset godina od sticanja svoje diplome postane i ostane neprijavljena čistačica u ovom gradu, koja se na društvenim mrežama hvali kako se poslodavci bore za nju i njene usluge, istovremeno kukajući kako je već usporila i neće moći tako još dugo.

Primarni ciljevi udruženja jesu sljedeći: razvoj i afirmacija filozofskih, naučnih i kulturnih vrijednosti BiH društva, te razvoj svestrane eduko-

Logo udruženja Sofia

vane ličnosti, uključivanje građana u regionalne i svjetske tokove kulturnog stvaralaštva, kao i uključivanje u sve civilizovane tokove razvoja BiH, zalaganje za razvoj izdavačke djelatnosti, zalaganje za razvoj informativne djelatnosti, održavanje tribina, okruglih stolova u svrhu ostvarivanja ciljeva i djelatnosti Udruženja, u skladu sa Zakonom.

Najvažnija reakcija jeste prepoznavanje vašeg rada. A najponosnija sam upravo sa nastavkom do sada uspostavljenih saradnji, sa nastavkom naših aktivnosti i možda i ponajviše sa interesovanjem i angažovanjem publike, čitalaca i razvojem filozofske scene.

Kao mlada žena i intelektualka, koja nastoji da na sebe preuzme i društvenu odgovornost, kako Vam se čini sadašnji trenutak? Da li su žene dostigle svoj vrhunac kada su u pitanju njihova prava i uticaj u društvu, ili pak mislite da je došlo do izvesne degradacije i dekadencije uslovljene vrlo nepovoljnom društvenom, socijalnom i političkom, kao i moralnom klimom u celom svetu. Šta je za Vas ideal ženske borbe i da li možda na umu imate neku znamenitu ženu na koju se ugledate ili koja Vam se čini kao dobar uzor sadašnjoj generaciji žena.

Kada su žene u pitanju, velika neusklađenost naših zajedničkih ciljeva i interesa oduvijek je bio dio problema zajedničkog djelovanja. Naime, nemamo svi isto porijeklo,

isti nivo obrazovanja, iste probleme, bračne statuse i sl. kako bismo mogle znati i razumjeti jedna drugu u potpunosti te još uvijek nije do kraja ni izražena potreba međusobnog pomaganja na osnovu našeg polnog oprijedjeljenja. Svaku ženu posmatram kao samostalnu jedinku, te mnoge jesu zaista dosegle svoj maksimum. Da li je u pitanju bila srećna okolnost kao nekada kada su kćerke poznatih naučnika, intelektualaca i profesora imale tu mogućnost da steknu najprije obrazovanje i naprave prve korake koje su omogućile šansu i ostalim ženama da dođu upravo do mogućnosti da se bore za jednakost, ili su se same borile da stignu tu gdje jesu, to ne znam. Imenom i prezimenom ne bih izdvojila neku poznatu ženu da je uticala na mene, jer je za moj način dolaska do svojih prava najviše uticala moja majka i njena borba da ostvari normalan život te da omogućiti visoko školovanje svojoj djeci, odnosno mom bratu i meni, jer je čitavog života nosila pečat uskraćenog školovanja od strane njenog oca, koji joj je zabranio dalje školovanje u sedmom razredu osnovne škole i natjerao je da ostane kod kuće da mu čuva ovce.

Da li smatrate da je vreme “velikih” filozofa i originalnih filozofskih teorija prošlo te da se savremeni filozofi i teoretičari jedino mogu ugledati na velikane iz prošlosti, ili pak smatrate da još imate prostora za nove ideje i teorije. Kako generalno vidite filozofiju danas, i kakvu bi ona funkciju po Vama u sadašnjem trenutku mogla da ima.

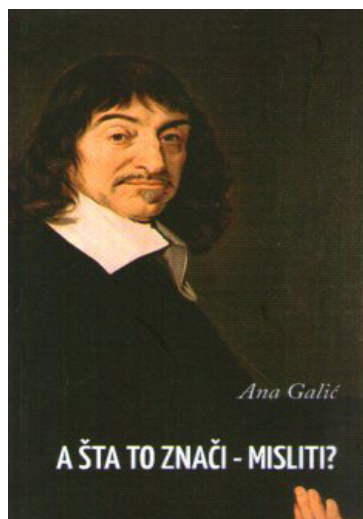
Ta potreba za veličinom koje nema meni govori samo o određenim psihičkim problemima da li ljudi pojedinačno, da li veće mase, ukoliko ima više pristalica takvog mišljenja. Filozofski problemi su nastali sa pojavom prve ozbiljnije čovjekove misli i to ne samo na području Stare Grčke nego i u Africi, Aziji... a kao što znate čovjek od svog mišljenja kao glavnog aparata pomoću kojeg preživljava tokom svoga postojanja niti može umaći niti okrenuti na neku drugu stranu. Dakle, promišljanje naše stvarnosti je zadatak koji svaka generacija ima da riješi u skladu sa elementima koje zatiče u vremenu u kojem trenutno živi.

Danas se problemi u filozofiji rješavaju

na mnogo pluralističniji način nego što je to bilo nekada kada se znalo za par pravaca i to bi bilo to. Tako da danas imamo i političku filozofiju, feminističku, gnoseologiju, logiku, filozofiju nauke, primijenjenu etiku, estetiku, filozofiju jezika, onda imamo tu mnogo neo-izama, oživljavanja već prošlih filozofija, pa podjele tipa kontinentalna i analitička, spekulativna... mnogo toga je na meniju, samo treba da istražite sebe i da spoznate koji to problemi vas muče i za koje smatrate da bi vi mogli ponuditi rješenje (zvuči previše ambiciozno, zar ne?)

Intenzivno se bavite i književnošću. U kom pravcu ide Vaša književna misao, šta Vas u književnosti najviše inspiriše i privlači? Predstavite nam neka od svojih izdanja. Recite nam i nešto ukratko o svojim književnim idolima i knjigama koje su na Vas ostavile uticaj, ili traga u književnosti koju stvarate.

Otkad znam za sebe čitam. Čitala sam maltene sve što bi mi dolazilo pod ruku, da bih u jednom momentu ipak odlučila da čitam samo ono što mi može pomoći da bolje razumijem sebe ali i druge ljude, odnosno svijet oko sebe. Čitam pisce koji su iskreni, koji su se patili u životu, borili, koji su uspjeli prenijeti tu borbu na papir i bez ikakvog dodvoravanja približiti mi način na koji su uspjeli prebroditi teške trenutke. Nekada je lakše potražiti savjet u knjizi nego od neke osobe za koju ne znaš da li ima neku korist od toga šta će ti reći i da li joj je uopšte stalo do tebe. Praznih riječi danas se izgovara i previše, pa iako se kaže da “papir trpi sve”, mene niko ne može natjerati da gluposti čitam dok je uživo ipak malo teže jednog čovjeka zaustaviti da priča. Ozbiljno sam se počela baviti pisanjem kratkih priča kada sam odlučila da sebe dovedem u red, tj. da krenem da se bavim onim što zaista volim. Taj izliv mojih iskustava koja sam u mladosti ponijela, u kratkoj formi, a koja mogu pomoći i meni koja pišem, a i onima koji se nalaze u sličnim situacijama, tj. životnim prekretnicama, ponajviše mi odgovara. Ne bih izdvojila neke posebne uzore, jer ne patim od imena, i vezanosti za nečiji opus, bitno mi je samo da je čovjek pokušavao da napravi od sebe i svog života neku smislenu cjelinu, uprkos svom

Filozofski vodič „A šta to znači - misliti?“
(Banja Luka, Udruženje “Sofia”, 2019)

Zbirka kratkih priča „Uvijek glavu gore“
(Banja Luka, Udruženje “Sofia”, 2019)

besmislu koje nas sa svih strana okružuje.

Bavite se edukacijom odnosno pedagoškim radom. Koje je Vaše gledište ne uslove koje mlade generacije danas imaju po pitanju edukacije, da li nam je tehnološka revolucija, i digitalna era pomogla ili odmogla i koji su to vidovi edukacije za koje smatrate da su najadekvatnije u ovom trenutku za naraštaje koji dolaze. Svedoci smo opšte letargije u kojoj se mladi okreću društvenim mrežama i raznim digitalnim platformama na kojima pokušavaju da postignu neki svoj cilj (uglavnom radi samopromocije, popularnosti i materijalne dobiti), te Vas u duhu te činjenice pitam koje su to edukativne mere koje treba preduzeti da se mladi vrate pravim vrednostima, knjigama, kvalitetnim duhovnim i kulturnim sadržajima koji neće biti pogubni za njihov duhovni i psihofizički razvoj?

Djeca nam odrastaju u manipulatorskim uslovima. Sve reklame i marketing kojim smo od kolijevke okruženi rezultat su dubokih psiholoških manipulacija ljudi koji pokušavaju prodati uslugu ili proizvod na tržištu, a najprofitabilnija ciljana skupina su djeca. Tu istu djecu roditelji štite dok mogu i ako mogu, tj. ako i sami nisu izmanipulisani, sve dok ne postanu punoljetni. Onda kreće igranka i tek tada nastaju lomovi za onu djecu koja se ne znaju nositi sa nemilosrdnom borbom za opstanak najjačih. Tehnologija je u svakom slučaju korisna, ukoliko ste naumili da naučite nešto. Ukoliko ste se odlučili da budete kriminalac, to ćete takođe uspjeti kako uživo, tako i on-line, nema razlike. Ova pomama za on-line zaradom rezultat je ili nuspojava ove informatičke ere u kojoj opet, reći ću, morate misliti svojom glavom, ne biti izmanipulisani. A pravi način kojim ćete prići mladim ljudima jeste saslušati ih, a onda ličnim primjerom pokazati kako i koje vrijednosti se trebaju njegovati, razvijati i prenositi sa starijih generacija na mlađe. Da vam ilustrujem primjerom – ukoliko vam majka sa cigaretom u ustima govori da vi ne smijete pušiti, vi je nećete shvatiti ozbiljno, zar ne?

Živite i radite u Banjaluci, koja je u širem smislu deo jedne vrlo kulturno raznolike sredine (BiH). Koliko je važno da se očuva ta kulturna raznolikost i koliko je za Vas lično ova ideja važna. Šta biste izdvojili kao značajan element kulturnog nasleđa prostora u kome živite i da li je još neka kultura sveta privukla Vašu pažnju, odnosno čije kulturno nasleđe najviše vrednujete?

Ideja kosmopolitizma je ideja koju mi je otac usadio još od malih nogu. Nikakva vjera, rasa, pri-

Banski Dvor, Banja Luka
(Foto: Ana Galić)

padništvo ovim ili onim kulturnim miljeima ne određuje ko se s kim treba družiti ili sarađivati zajedno. S druge strane, majka me je odgojila u duhu tradicije, uvažavanja i očuvanja svega onog što je činilo njen život, vjeru i pripadnost njenom narodu njoj bitnim, tako da meni nije preostalo ništa drugo nego da ujedinem ta dva uticaja. Polazim od svojih korijena i idem dalje, u svijet, sa željom da naučim što je više moguće i da to znanje prenesem dalje.